

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden October' 28 - dik napján, 1817 - dik esztendőben.

Török Birodalom.

Az Austriai Cs. K. Követ még ugyan most is *Belgrad* nevű faluban tartózkodik, a' hova a' Konstantzinápolyban uralkodó pestis miatt házanépével egygyütt kiköltözött vala: de a' hol egyéberánt, azolta, hogy ifiabbik fija a' pestisben meghalt, semmi további szerentsétlenség nem érte a' hozzátartozókat.

A' Fényes Porta és az Orosz Udvar között fennforgott egyenetlenkedéseken szerentsés fordítástettek az alkudozások. September' 10-dikén irták Konstantzinápolyból, hogy azokat a' feltételeket, melyeket *Sándor* Császár a' maga Követje Baró *Stroganoff* úr által *Bessarabiának* határaiha nézve a' Porta' eleibe terjesztetett vala, ez, Sept. 2 - dikán elfogadta és megerössítette. A' *Bukaresti* alkú által a' Dunának a' Fekete tengerbe való szakadásánál a' víznek északi ága rendeltetett vala közös határlinéává. Ez a' linea mostan egy kevésbé kijjebb tétetett délre a' víznek második ágáig, úgy hogy a' határlinea ennekutánna a' víz' *Sultna*' nevű ága' jobb partjának mentében éppen azon pontig nyúlik, a' hol ezen ág *Ismailon* felyül a' *Kilivel* öszszetsatolódik.

Algír ia.

A' Londoni Ministeri Kurir, minekutánna az Afrikai ragadozó hajóknak némely Európai nemzetek' kereskedő hajóik ellen elkövetett gonoszságaikról beszéllgetett volna, így végzi szavait: —“

„Sőt erössítik, hogy az Anglus Országglószék 's Algír ia között megerössített Kötésnek egygyik nagyon sarkalatos tikkelye is megrontatott volna, és hogy a' raboskodás' mostani és régi állapotja között tsak az a' külömbség, hogy a' keresztény foglyok most nem lántzon kéntelenítettnek dolgozni. Midön Anglia azt kívánta, hogy a' rabszolgaság eltöröltessék, ezt ő nem tsak magára hanem az egész világra nézve kívánta, 's néki meg kell a' mellett maradni, hogy azon feltételek, melyeknek elfogadására ő a' Barbarusokat kényszerítette vala, tökéletesen betöltesenek. Mi ugyan egyátaljánban nem kívánnyuk azt, hogy a' köz ügyért mindenkor tsak Anglia egyedül álljon elő, mint annak oltalmazó bajnokja; az a' háládatlanság, mellyel ötet a' köz ügy, ugymint az Európa' szabadsága mellett való ily hosszas tusakodásért, megjutalmaztatták (itt az Anglus kereskedő portékáknak Európából való szüntelen nagyobbnagyobb kiszorittatására czéloz a' Kurir), különben sem nagyon ketsegteti ötet arra, hogy oly ügyért, melynek inkább tsak mások vennék hasznát, új áldozatoknak tételére határozza magát: de azonban, ha az Algír ia Dey azt az Alkut, mellyet Lord *Exmouth* hal hőtött, megszegi, már ekkor minket személyesen illet ám a' dolog. Átaljánban szollván, legrövidebb útja és módja ezen tengeri ragadozó' megzaboláztatásának a' lenne, hogy a' tengeri erővel bíró keresztény Hatalmasságok egygyütt szövetséget formálván, ezen Bar-

barusokat vagy egészen kiirtsák, vagy pedig valamikor ők valamely Európai zászlót méltatlansággal illetnek, tüstént példásan megbüntessék őket.

Külömbkülömb úton érkezett tudósítások szerint, az Algiriai Deyt Omár Baschát, az ő alattvalói kioltották a' világ-
bol. A' dolog úgy látszik hogy September' 3-dikán történt, 's így adatik elő né-
mely újságlevelekben: — „Több egy hó-
napjánál (ezeket Sept. 13-dikáról írják
ezen újságlevelekben), hogy a' katonaság között bizonyos pészést lehetett észre-
venni. A' Deyre Omár Baschára nézve félelmes hírek repdesnek széllyel. De ezek csak olyan zengések voltak, a' melyek ma hallattak 's holnap ismét elenyésztek. Omár maga sem adott nékiek hitelt, pedig megmondották néki, hogy vigyázzon, mert öszszéesküvést főznek ellene. September' 3-dikán reggel megjelentek nagy lármával 600 Törökkatonák a' kastélya körül, midőn a' Ministerek éppen öszszegyülekezve voltak nálla, kivévén az ő fő vezérét, ki a' tengerpartján valamihen foglalatoskodott. Omár a' veszedelmet látván, a' nálla őrizeten lévő 60 emberekből álló strázsatsoporttal azonnal fegyvert fogatott 's a' fő vezérhez is parantsolatot küldött, hogy jöjjen egy sereggel a' kastély' megszabadítására. De már késő volt. A' 60 strázsák a' kastélyban nem bírtak a' rebellisekkel, kik az első kapun azonnal által rontottak. A' Ministerek kijöttek ugyan eleikbe, 's eléggé ígérték, hogy minden panaszszoikat elhárítani fogják, de a' rebellisek nem engedték letsendesítettetni semmi ígéretek által magokat, 's egyenesen kimondották, hogy nékiek nem kell tovább az Omár' uralkodása. Omár ezt hallván parantsolt, hogy botsássák-be őket, reménl-
vén, hogy maga majd helyre állítja a' tsendességet: de semmire sem lehetett véllék. Végre kardot rántott és védelmezni akarta magát, hanem a' re-

bellisek között valami harmincz vakme-
rőbbek ötlet megragadván az udvarra le-
hurtzolták 's megfojtották. Míg ezek a'
kastélyban lármáztak, az alatt egy más
Török tsoport a' városban Hadscha
Alit, *Deynek* kikiáltotta, győzedelmi
örvendezéssel az utzákon széllyel hordoz-
ta, 's végezetre mint Deyt, fényes pom-
pával a' Fejedelmi kastélyba, a' másik-
nak megölettetése után néhány szempil-
lantatokkal, bekisérté.

Szent Ilona.

Lord Amherstel együtt, kiröl-
tsak e' napokban említettük, hogy Bona-
parténál lévén véllé sokáig beszélgetett,
Ellis, az *Amherst'* követségi Titoknok-
ja is jelen volt ezen audientzián, 's ilyen
jegyzéseket adott-ki: —“

„*Szent Ilona* szigete kívülről tekint-
vén nem egyebet mutat egy terméketlen
kösziklamassanál, a' melly nem egyébért
látszik ezen kietlen és véghetetlen kiter-
jedésű víz-pusztán lenni, hanem csak
hogy kinyughassák magokat a' haboktól
ide 's tova hányatott hajósok; a' melly
gondolat ugyan azonnal elenyészik, mi-
helyest az ember a' lábát kitehette e' szi-
get' partjára, a' hol egyszerre igéző szép-
ségű környékek tünnek szeméi eieibe, a'
milyen nevezetesen az úgynevezett *Plan-
tation-House* is, a' Kormányozó lak-
helye: hanem a' mi engemet illet, ben-
nem legnagyobb bámulást gerjesztett fel
ezen egész szigetre nézve az, hogy ily
mostoha, ily semmit nem ígérő tárgyak-
ra az emberi erő és mesterség' tehetősé-
gei ily nagy bökezüséggel fordítottak. —

„Az alatt, míg a' jó reménség' fokán
Cápban tartózkodtunk, ott annyit és oly-
sok félét hallottunk a' Bonaparte' kedvé-
nek változóságáról, hogy végre már re-
ménségünk se' volt ahoz, hogy megnyer-
hessük a' hozzávaló bebotsáttatást: de
szerentsénkre éppen jó kedvel találtuk,
's meg is nyertük ma (Jul. 1-ső napján)
a' véllé való beszélgetést. Elébb Lord

Amherstet vezette-be hozzá *Bertrand*; 's minekutánna ketten egy óráig beszélgettek volna, ekkor engem' mutatott-be maga *Lord Amherst*, 's véllem is fél órát beszélgetett; utánnam *Makswell* a' hajós kapitányunk 's a' követségi Gavallérok következtek. Minnyájunkhoz külömbkülömb kérdéseket intézett a' magat tulajdon állapotja eránt, 's meg kell vallanunk, hogy minden magaalkalmaztatása oly maníros, méltóságos, nem erőltetett, és magátkedveltető, hogy a' *Thüilleria* kastélyban a' maga hatalmasságának tetején sem mutathatta volna magát kevesebb erőltetés nélkül és nyilatkozottsággal. Azon fél óra alatt, míg *L. Amherst* egygyütt nálla benn voltam, szembetünőleg látszott iparkodni, hogy a' mit mond, 's minden gondolatait, miként nyomhassa jól be minnyájunknak emlékezetébe, kétségkívül, hogy mi osztán másoknak is megbeszélhessük. Az ő beszédje' módja nagyon epigrammaticus; kifejezései olyanok, hogy észre lehet venni belőlök, hogy oly ember' szájából jönnek, a' ki megszokta a' mások' meggyőzését. A' hang, mellyen politikai nagy kérdéseit teszi, olyanok, hogy másban ámitásnak (charlatánságnak) tartanak; nálla pedig nem egyéb, hanem csak annak a' systemának kifejtődése, mellyet átaljában fel-vett magának. Ámbár ő, mint fellehet tenni, az Angliai Ország-lás' módjának belső minémüsége eránt figyelmetességgel viseltetett, azt mindazonáltal igen édes kevéssé láttatik esmerni; az ő Anglia' politikáját illető minden beszédjei, valamint a' múltakra úgy a' jövendőkre nézve is, mint ha mind egy oly *Despota'* szájából jönnének ki, a' ki még csak képzelni tudni vagy akarni sem látszik azt a' külömbséget, a' melly abból származik, ha a' Monarkha a' nemzetnek nem csak a' hasznát hanem gondolkodása módját is tekintetbe veszi. Gyakran él metaphorákkal és hasonlatosságokkal; ez utólsókat nagy részént az Orvosi tudó-

mányból költsönözi. Beszédje sebes, de tiszta és hathatós; a' hangja és kimondása' módja felyül múlták várakozásmat. —

„*Bonaparténak* az ő mostani állapota ellen való panaszolkodása az én ítéletem szerént, nem okozott volna olly nagy részvételt, ha az, az Angliai Parlamentumnak felső Házában fel nem vétetett volna; de minthogy ő az Okosság és Törvények' ellenére azt vitatta, hogy néküink nints jusunk vele úgy bánni, mint hadifogollyal: tehát lehetett elgondolni, hogy nem fog neki tetszeni akárhogy bának ezen szempontból vele. De ha már egyszer hadifogoly ő nem könnyü kitalálni, hogy mi okon panaszolkodik még is mostani megszoríttatásán? Az a' panasza, hogy nem adnak elegendő élelmet, és bort neki (mert nekem úgy tetszik, hogy *Montholonban* ő beszél) éppen nem érdemel figyelmet, és nem lehet megfogni, hogy mi módon tsinálhat olly nagy lármát illy tsekélység felett, annyival inkább, mivel a' dolog nem is igaz. Megvallom, hogy mind eddig én magam is hajlandó voltam a' *Longwoodi* lakása' alkalmatlanságáról szárnyallt híreknek elhivésére; de most egészen ellenkezőről győztek meg szemeim. Az ő *Longwoodi* háza tsinos, alkalmas, és ollyan házat mutat, mellyben nagyobb rangú de minden pompa nélkül élni kívánó személy el lakhatik. Vannak ugyan szebb helyek is a' szigeten, mint p. o. *Plantations-House*; de több személyekhez is van az itt lévő ház alkalmaztatva, és a' Kormányozó méltóságához képest van az elintézve. Más két panasza *Bonaparténak* az ő személyes megszoríttatását, és az idegenektől való elzáratását érdeklik. Az elsőnek az a' rugója, hogy *Bonaparte* elszökését lehetetlennek látja mind addig, míg a' várbeli, és hajókon lévő strázsák ötöt szemmel tartják. Ebből a' kütfőből eredett panaszolkodása azonban látszik

hogy nem lehet fundamentomos, mihi lyt meggondolja az ember, hogy ő reá mint fogolyra szükségesképpen vigyázni kell. De hiszen szabad is neki az egész szigeten járni egy Anglus Tisztel, nints ő ebben a' tekintetben semmi szabados tzéljára nézve megkötve. Egéssége vagy maga mulatása tekintetéből 4 egész Anglus mértföldnyire minden kísérő vagy vigyázó nélkül mehet; egy más 8 mértföldnyi darab földön szakaszoként állanak a' strázsák; egy még ennél is nagyobb 12 mértföldnyi területben vigyáznak szorosabban reá. A' két utolsóbb kerületekben sints Tiszt vele. Éj szakának idején igaz hogy házát sűrű strázsák veszik körül. No de, ha már fogoly valaki, ugyan lehet-e több szabadsága, mint neki, szükséges megszoríttatásában? Mennyünk már most az ő idegenektől való elzáratására; az igaz hogy ő hozzá senki a' Longwoodi Kormányozó Engedelem Levele nélkül nem járulhat: de ezt akár ki könnyen megkaphatja, és sem az Idegeneknek, sem Bonaparténak ebben a' részben semmi féle mesterséges vagy önnékényszerént való fogások által kedvek nem szegetik. Levelezni csak a' Kormányozónál fogva szabad neki, ennél fordulnak meg minden hozzá vagy tőle menő levelek, a' mi neki fájdalmasan eshetik ugyan; ugy de ez is csak annak szükségesképpen való következése, a' mi ő most, és valaha volt. Ezen panaszai Bonaparténak én ugy gondolom, hogy ezen két okokon fundáltatnak: először, hogy az Európaiaknak, különösen pedig az Anglusoknak, kik közt hiszi hogy barátjai vagynak, figyelmetességeket foglalatoskodtassa; másodsor pedig, mivel karakteréhez és szokásaihoz képest gyönyörködik benne, hogy

alkalmatosságot adhat holmi mende monda beszédekre, és mindenféle okoskodásokra, mellyeket sokan az ő hír szárnyára keltt panaszain építenek. Ha igaz ez az én vélekedésem, majd egyszer tsak bele ún ám Bonaparte zugolódásába, és maga által fogjalátni, hogy ha tsak ugyan fogolynak kell lenni neki, az ő személyes szabadsága kevesebbé meg nem szoríttatott, mint a' hogy vele most a' legjózanabb princípiumok szerént bánnak."

Elegyes Summázatok.

Helvetziában Freyburgból Ursula Apátzákbol álló plántalagosokat szállítanak Metz várnsába; egy öreg Papot küldöttek elkíséréssekre.

Berlinben a' reformatzió-jubileuma innepét megelőző napon Oktober 30-dikán a' Miklós' templomában Szent Vatsorával élnek a' kétféle Evangelicus Egyházi papi személyek, egygyütt, megtört kenyérral, a' két különböző Confessióbéli két papoknak kezeikből.

Kereskedői Jegyzések. — A' Lipsiai vásárral irják, hogy jól folyt; 'Sídók és Görögök sokan voltak; jól keltek kivált Anglus portékák, úgy hogy az első 8 napok után már találni is alig lehetett; igaz hogy nagyon is óltsonadták, de kipótolta ezt a' sok eladás. A' Szaks és Helvétus pamukportékák is jól keltek: de ezeknek még jobb keletit reménlik ezután. Tsak a' durva posztó nem kellett majd senkinek; e' nagy szerentsétség mind azokra a' fabrikás helyekre nézve, a' hol többire tsak közönséges posztót készítenek; elkelt ám a' finom posztó mind. A' kává' fontját 8, a' tzukorét 9 (Szaksz) garason adták; a' riskása egy időtől fogva szüntelenül drágul.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Oct. 24-dik napján 288 $\frac{1}{4}$ — 25-dikén 293 $\frac{1}{2}$ — 27-dikén 293 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Szemlinből October' 18-dikán ilyen tudósítást olvasunk egy különös levelben: Ő Felségek 17-dikben délutáni 4 óra tájban érkeztek meg Pétervárról a Szeremségnek ezen fő városába, a honnan az általellenben fekvő Belgrádi várat, melly most Török kézben vagyon, meg lehet látni. 18-dikban tartotta a Belgrádi Basa, ki Felséges Urunknak's Asszonyunknak udvarlott, bemenetelét igen nagy pompával a számára készített Lógerbe, melly több Sátorokból állott. Ezekkel szemközt állott az a sátor, melly ő Felségeknek és a fő Generaliságnak számára vonatott fel, és a honnan ő Felségek a Basa' pompás menetelét esmeretlenképpen szemlélték. Már 10 órakor, midőn a Basa Belgrádból kiindult, hogy hajóra üljön, elkezdődött ott az Ágyuknak durrogása, mellyet az Austriaiak részéről is ahoz mérsékelve viszonoztak a Tsakisták, a mint a Törökök a parthoz közelgettek. Egy Svadron Huszárok fogadták a Basát, mikor kísérelével a partra kiszállott, és egészen a Lógerjében lévő Sátoráig kísérték. 10 gyönyörű, gazdagon felszerelt Aras paripákat vezettek a Basával, mellyek között kettőn, egy szürkén, és egy pejen nem volt nyereg. — Vege lévén a pompás menetelnek, más ruhába öltöztek ő Felségek; a Város Komendansának házához kotsikáztak; és délután 1 órakor a Basának Audientziát adtak. A Basa 12 személyekkel jött a városba, és ugyan csak hosszasan tartott az Audientzia. Tolmáts által folyt a beszéd. Ezután ő Felségek ebédre vissza tértek, és délután ki mentek a Lógerbe Török Hadigyakorlásnak nézésére, mellyet a Basa ő Felségek kedvéért rendelt volt. Ez a Hadi játék

inkább Karuszszel, mint Katnai gyakorlás-forma volt. A Törökök fel's alá nyargalódtak, és olyan formán hajigáltak egymásra botokkal, mint hajdan nyársokkal szoktak. Egy Tolmáts által jött ő Felségekhez a Basa Sátorából, annak kijelentésére, hogy már a Hadijátéknak vége lesz, és hogy a Basa butsu ni akar. El jött nem sokára ő maga is két Tolmátsal, és fél óráig beszélgetett ő Felségével a Császárral. Ekkor előhozták a lovakat, ő Felsége megnézte azokat, és a Basa a két nyereg nélkül valókat, még egy más egészen aranytól ragyogó sarkével együtt ő Felségének ajándékozta. A Törökök ezen paripákat a Kontumáziába adták. Ezután ismét két Török ő Felségének a Császárnénak több Török Swal keszkenőket, ruhákat és egy rózsajal megöltött Edényt által adtak. Ezen portékák hasonlóképpen Kontumáziába tevődtek. Minekutánna a Basa eltávozott, 3 Császári Generálisok Satorába mentek, hogy tőle a Császárnak nevében elbútsúzzanak. Most ismét mind Semlimben mind Belgrádban elsütögették az ágyukat, és a Törökök eltávoztak. Az embereknek öszveelegyedésekre nézve sűrű Katona Strázsák állittattak ki, hogy a Törökökhöz való érést megakadályozzák; mert különben 20 napig tartó Kontumáziát kellett volna mind azoknak kiállani, kik csak egy Törökhöz is értek volna testekkel. Ő Felségeknek *Szemlinből* való elindulása Octobernek 20-dikára volt határozva.

* * *

Poson Oct. 24-dikéről. — A Szürettről így irt innen a Deák újság: Három nappal elébb elkezdődött nálunk a szüret, mint meg volt határozva; mint-hogy éjtszakánként olly híves söt hideg volt körülöttünk az idő, hogy a szőlős gaz-

dák méltán félhettek tőle. Már nagyobb részét a' hegyeknek meg is szedték, de Vasárnap olta szüntelen esvén az esső, Szerdáig ugyan tsak szedtek valamit, hanem Szerdán és Tsötörtökön éppen semmit sem lehetett szedni. Tegnap mind azonáltal úgy mutatta magát az idő, mint ha ki akarna tisztulni, tsak hogy osztán fagy ne követné az Égnek kiderülését! — Már Budán is elvégezték a' szüretet. Úgy beszélnek, hogy reménységen fellyül való a' bősége a' bornak; pedig jósága is különös.

Ugyan Posonból, a' Német újság ezt a' *Mehadiából* költt magános levelet tezi közönségesse Felséges Urunknak 's Asszonyunknak Banáti utazásáról. Sept. 29-dikén mind a' két Felség Karansebesben múlatott; éltek ezen alkalmatossággal azon 5 Haramják, kik esztendővel ez előtt Cs. Kir. Generalis *Branovatzky* urral olly rúdul bántak, hogy ez egy hét mulva azután *Lugosban* meghalálozott, és ő Felsége a' Császár előtt kegyelemért esedeztek fogságokból. Felséges Urunk ezt nekik meg nem adván, a' Császárné ő Felségéhez folyamodtak, ki is nekik tsakugyan megkegyelmezett abból az okból, mivel öka' magok Orgazdájokat Katorna törvény szerént agyon lötték. — A' Felséges Fejedelmi Utazók *Ovidiusnak* a' Tornyát is megnézték a' hegyen. — *Razvratánál* pedig Vizahalászattal gyönyörködtették magokat ő Felségek. Mikor egy nagy és szép Vizát huztak éppen ki a' vizből, ő Felsége a' Császárné maga segítette azt tulajdon kezével vonni, és azt parantsolta, hogy ezt a' halat Felséges Édes Attyának a' Bavariai Királynak számára Monachiumba vigyék. Mindjárt is kivették a' halászok a' száján a' bélit ikarájával együtt, mindent jól besóztak, és most már sósvízben egy éppen e' végre készültt hosszú ládában, egy zöld színre festett szekéren viszi azt Monachiumba

egyik ezen halászok közül. A' felsőbb szépen kivilágosított Haramjabarlangból való kilépésekor megengedte ő Felsége a' Császár, hogy abban egy márvány Táblát állítanának fel az ő Felsége' ott létének örök emlékezetére.

* * *

Lötse Sz. K. Városának September' 20-dikán volt szerentséje Fő Herczeg Ferdinandust Országunknak Komendánsát felső Magyar Országon tett Inspektziói utazásában tisztelni falai között. A' mint Eperjesről felénk közelített ő K. Fő Herczagsége, először ugyan Szepes Vármegyének határánál, azután pedig a' XVI Szepességi Városok' földén Várallyához közel tisztelő deák beszéddel fogadták az e' végre rendeltt Követségek ő K. Fő Herczagségét mind a' Vármegye' mind a' Káptalan' részéről. Ugyan ezen Követségek kísérték be a' Fő Herczeget Városunkba estvéli 7-edfel óra tájban. A' Városnak Bírása *Titt. Kritske József* úr, a' Magistratussal, és minden rangú 's rendű öszve sereglett emberekkel a' városnak kapujánál várta és hathatós Magyar beszéddel tisztelte a' Felséges Vendéget. Lötset a' több Szepességi Városokkal egyetemben Németek lakják, úgyhogy a' Hazai felsőbb részeiről ide szoktak a' Magyarok jární Német szó kedvéért. Mikor tehát egy ilyen Vidéken Hazai nyelven tiszteltetik Országunknak egyik legfelsőbb Méltósága, az valójában valami különös, és olyan dolog, mellyet elhallgatni valóóságos bűn volna. Sőt kötelességünknek éreznénk ezen Magyar Beszédet Olvasóinkal egész kiterjedésében közleni, hadd lenne az mind a' most élők előtt buzdító példa a' Hazai nyelv' gyakorlására, mind pedig a' késő maradék előtt egy szép Historiai Datum arra, hogy még egy olyan helyen is, a' hol külömben Magyarok szoktak németül tanulni, illendőbbnek tartották a' magyar mint a' német

nyelvet választani a' tisztelettételre, ha a' Kurir leveleinek kevés és keskeny voltak azt megengedné. Annyit mindazonáltal tartozunk a' Titt. Biró úrnak ditséretére közönségessé tenni, hogy ez az úr már az 18 $\frac{1}{2}$ -dik esztendei Diétán mint Lötse városának Követje a' Nemzeti Nyelv mellett hathatósan beszéllett, és annak szükségét erősen támogatta. Most mondott Beszédjében különösen azt a' környülállást vette fel materiájául, hogy 1809-ben a' Fő Herczeg melly nagy jótétemént közlött a' Szepesi Városokkal, midőn Lengyel Országban Vitézi bátorsággal és okossággal folytatván a' háborút, ezen Vidéket a' hadnak rettentései ellen bátorságba helyhezette, — és most is melly nagy háládatosságra teszi magát méltóvá annál fogva, hogy nem gondolván az időnek viszontagságaival fáradhatatlanul szorgalmatoskodik a' Hadi Intézeteknek, és a' Katonáknak vi'ssgálásában. — Hogy pedig a' Fő Herczegre vissza térjünk, ez a' Hazánknak Fényes Csillaga hasonlóképpen magyar nyelven felelt a' Magyar Orator tisztelő Beszédére. Megnézte még azon napon Feld-Marsal Lajtnánt Báró *Márjássy András* ő N.gának társaságában a' Gróf Gyulay Ignácz Regementjének Tartalék-seregét, a' polgári katonaságot, a' kaszármát, és bár már estve volt, mind azáltal mindeneket szorosán megvizsgált. Estve a' város ki volt világosítva. Másnap reggeli 7 órakor Misét hallgatván a' Városi Templomban, elébb ezen régi Templomnak különösségeit, azután a' Városházát, annak Archivumát, a' hajdan Convictualis, most pedig a' Gróf Gyulai Ignácz Regementje' Nevendékjeinek számára kibérlelt Épületet, az említett Regementnek Cancellariáját, a' Katonai Magazinumot, és Vármegye-házát vis'gálta meg. 9 órakor tőlünk elindulván Iglón és Márkusfalván keresztül Szomolnokra sietett.

E r d é l y.

Szebenből October' 5-dikáról illy szomorú hírt irnak: A' Török Portánál volt Prussziai Követ Pillsachi Báró *Senft* úr Septembernek 5-dik napján Konstantinápolyból jöven olly tzéllal érkezett ide, hogy Bétsen keresztül minél hamarább Berlinbe haza utazhasson. De más-ként rendelte azt a' végzés. Egy veszedelmes nyavalya hirtelen meglepte ő Excellentiáját, mellyben mind eddig az ideig fekünni kéntelenítettik. Hasonló sorsra jutottak a' Követ úrnak gyermekei és házi szolgái. Így lévén a' környülállások, utazását egy hamar nem fogja folytatni.

* * *

Erdélyi Püspök Nagy Méltóságú és Fő Tisztelendő *Rudnai Sándor* úr ő Excellentiája a' Maximilian Jósef Király és Splényi Regementek' Nevendékjeiknek mind két részre száz száz forintokat méltóztatott ajándékozni azzal a' meghagyással, hogy ezen pénzen sültet, és sertvenének azoknak.

Tyuk-gazdaság — nagyban.

Nem új dolog tsirkéket kotló nélkül keltetni. Az Egyiptombeliek nagyon régen tudták már ezt a' mesterséget, úgy hogy a' régiség miatt annak sem lehet nyomába akadni, hogy kinek fordult-meg legelsőben az eszébe ez a' dolog. Elég az hozzá hogy az Egyiptombeliek ma is tsak úgy élnek azzal mint régenten, a' helyett hogy tyúkot kotlatnának, a' kotlóval vesződnének, azon töprenkednének hogy nem szökött é el fészkeről a' kotló, nem hütötte é meg a' tojasokat, nem törte é el azokat 's a' t. egy nagy 's e' végre készített kementzére bízzák a' dolgot, és tsak azt lesik, mikor ezerenként bűnük ki a' tojasokból az apró tsirkék. Node mitsodás kementzék lehetnek ezek; mert ha tsak kementze kell az mindenütt

van, 's azonban tsak tettek már Európában is velek próbát, tettek volt Frantzia Országban is: de minden haszon nélkül? Éppen ez a dolgság, ezt nem tudtuk a' Frantzia Egyiptomi Expeditionának idejéig. *Adrian* Császár ugyan már régen le írta az Egyiptomi kementzék, de tökéletesség nélkül, így jártak egyebek is kik attól fogva pennájokra vették azokat, és ez az oka, hogy ama külömben nagy *Reamurnak* próbatételei sikeretlenek lettek. *Roziere* és *Rouyer* Uraknak köszönhetjük hogy most már az Egyiptomiaknál *Mamat* névvel nevezett Tsirkéköltő kementzék' dolgában megvilágosodtunk. Ezek az Urak így írják le azokat: a' tojások ganéj - porra rakatnak, és alólról fütött kementzék által melegítettnek, úgy hogy a' meleg soha kelletnél se nagyobb se kisebb ne legyen, hanem egy húzomban mindég egyformán tartson. A' tisztelt urak állítottak is már fel hasonló kementzék, és a' parasztnak 100 tojás helyett 22 napok mulva 70 tsirkéket adnak. A' Paraszt tsak beviszi hozzájuk a' tojást, és egy tzedulával hazatérvén, minden aggodás nélkül várja a' határnapot, a' mikor megy a' tsirkéiért. Hogy melly gazdaságos dolog ez, tsak abból is meg tetszik, hogy Egyiptom 10-ed részét alig teszi Frantzia Orzágnak, és még is 4-szer annyi majorság el kél esztendőt által ott, mint itt. (Nem lehetne-e ezt Magyar Orzágon is praktizálni?)

B é t s.

Császár és Király ő Felsége kegyelmesen méltóztatott *Werschetz* Kamerális mező városát, midőn mostani útazásában ott megfordult, Fels. Kabinéti kegyes írása által, Szabad Királyi várossá nevezni.

* * *

Romában a' Cs. Kir. Követ *Hertzeg Kaunitz-Rittberg*, Oktober' 4-dikén az Austriai Császár ő Felsége nevenapját

egész czeremoniával való nagy misével inneplette a' Német nemzeti templomban a' követséghez tartozó minden tagokkal egyetemben. Ugyan azon nap' estve fényes *Concertet* adott a' Követ úr, mellyen a' Cardinalisok és Fő Nemesek jelenlétén, a' szokott rendtartás szerént megtették köszöntéseiket.

* * *

A' Cs. K. Német Örökös Tartományokban is megtartják mind a' két Protestans Felekezetek a' Reformationnak ezen folyó esztendőben Oct. 31-dikére eső III-dik Százados innepét. Minthogy azonban ez a' Világnak nevezetesebb történeti közzé tartozik: tehát úgy gondolkozott az alólírtt, hogy nem fogna kedvetlen dolgot tselekedni, hogyha a' Reformatzió' ezen III-dik Százados Innepének a' Német Örökös Tartományokban lett megülését egy emlékeztető pénznél fogva a' maradéknak számára fenntartaná. Ez az emlékeztető pénz, mellyel a' Szülék magzataiknak, a' Barát Barátjának több esztendőkre fennmaradó ajándék gyanánt kedveskedhetnének, de a' Régi pénzekben gyönyörködők is Gyűjteményeiknek vele nem kevés díszet szerezhethének, már készen is vagon. Egyik oldalán Luthernek jól eltalált képe látszik, másik oldalán pedig egy alkalmatossághoz való felülírást olvashatni. Lehet kapni itt Bétsben akár magánál az alólírttnál, akár pedig az idevaló Evangelicusok' Templománál a' Dorottya Utszában 1179-dik szám alatt az 1-50 emeletben Cs. K. Consistoriumi Tanácsos és Superintendens Főtisztelendő *Wächter* úrnál. Az árra 12 aranyot nyomó formában 200 Váltó forint, Ezüstben pedig 14 Váltó forint.

Béts October' 27-dikén 1817.

Kern József

Arany- 's Ezüstmíves.

Boltja van a' Kohlmarkton Lord Wellington tzím alatt a' Gróf Clary féle házában 268-dik szám alatt.